ఆణిముత్యాల తెలుగు పద్యాల సంకలనం

వర్ణన రత్నాకరము

పాఠకమిత్ర వ్యాఖ్య – ఇరవయ్యొకటవ సంపుటం

సంకలనకర్త

దాసరి లక్ష్మణస్వామి

వ్యాఖ్యాత

బేతవోలు రామబ్రహ్మం

ప్రచురణ

ప్రాచీన తెలుగు - **అధ్యయనకేంద్రం**

యూనివర్సిటీ ఆఫ్ హైదరాబాద్

&

ఎమెస్కో హైదరాబాద్

వర్ణన రత్నాకరము

పాఠకమిత్ర వ్యాఖ్య – 21వ సంపుటం

విషయసూచిక

	అంశం	పద్యసంఖ్య	పుట
	సంపాదకీయం		7–8
1.	బ్రహ్మచారి, అవధూతాదులు	1 – 23	9–37
2.	యోగులు – యోగ పద్ధతులు	24 – 37	38–51
3.	యోగాసన లక్షణములు	38 – 59	52–59
4.	పంచముద్రలు	60 – 66	60–64
5.	సూర్యభేదనాది కుంభకములు	67 – 77	65–72
6.	నాడులు	78 – 87	73–78
7.	సంచారములు	88 – 88	79–80
8.	చక్రములు	89 – 91	81–84
9.	మనస్సు	92 – 93	85–86
10.	బొట్టు – ముఖచిహ్నము	94 – 95	87–88
11.	ఊర్ధ్వపుండ్రధారణము	96 – 102	89–94
12.	విభూతి, రుద్రాక్ష, యజ్ఞోపవీత, మృత్తికాధారణములు	103 – 114	95–103
13.	తులసీమాహాత్మ్యము	115 – 115	104–105
14.	సాలగ్రామ మహిమ	116 – 118	106–107
15.	దర్భ	119 – 121	108–109
16.	జపము	122 – 126	110–117
17.	తపము	127 – 129	118–122
18.	ధ్యానము	130 – 132	123–124
19.	కాయసిద్ధి	133 – 134	125–126
20.	లయము	135 – 135	127–127
21.	సమాధి	136 – 136	128–128
22.	ధౌతి కర్మము	137–138	129–130
23.	నిర్గుణము	139 – 141	131–132
24.	కర్మము	142 – 154	133–144

	అంశం	పద్యసంఖ్య	పుట
25.	ఓంకారము	155 – 155	145
26.	ఆధ్యాత్మికాదులు	156 – 158	146–147
27.	పంచభూతములు	159 – 160	148–149
28.	అహింసాస్వరూపము	161 – 170	150–158
29.	మాంసభక్షణము	171 – 181	159–166
30.	దైవపౌరుషంబుల తెఱఁగు	182 – 191	167–175
31.	గ్రహచారము	192 – 192	176–177
32.	మనోవాక్కాయకర్మలు	193 – 193	178–179
33.	పరోపకారము	194 – 197	180–184
34.	స్థానబలము	198 – 199	185–186
35.	ఆశ	200–203	187–190
36.	మాయాప్రభావము	204–204	191–192
37.	వేదాంతము	205–205	193
38.	వైరాగ్యము	206 – 206	194–195
39.	అద్వైతమతము	207 – 207	196
40.	ఆత్మబుద్ధి	208 – 208	197
41.	ఆత్మశక్తి	209 – 210	198–199
42.	ఎఱుక	211 – 211	200
43.	నియమము	212 – 212	201
44.	సాముద్రికము	213 – 220	202–207
45.	స్వప్న ఫలములు	221 – 224	208–211
46.	మరణ చిహ్నములు	225 – 235	212–220
47.	గ్రహములు	236 – 239	221–225
48.	పక్షి శకున లక్షణములు	240 – 242	226–228
49.	గోశకున లక్షణములు	243 – 245	229–231
50.	వృక్ష పుష్ప ఫల లక్షణములు	246 – 249	232–235
51.	మేఘ విషయము	250 – 252	236–239
52.	ఉఱుములు – మెఱుపులు	253 – 254	240–242
53.	విత్తనములు చల్లుట	255 – 265	243–248

	అంశం	పద్యసంఖ్య	పుట
54.	వరిచేను కోత	266 – 267	249–250
55.	గ్రహణము	268 – 269	251–253
56.	అశ్వలక్షణాదులు	270 – 282	254–263
57.	వాస్తులక్షణాదులు	283 – 325	264–291
58.	రాజమహేంద్రవరము	326 – 335	292–303
59.	ఏలూరు	336 – 336	304–305
60.	నూజివీడు	337 – 337	306–307
61.	ఆగిరిపల్లి	338 – 338	308–309
62.	సోమరాజుపల్లి	339 – 339	310–311
63.	బొబ్బిలి	340 – 341	312–315
64.	పలివెల	342 – 347	316–321
65.	జగన్నాథము	348 – 350	322–325
66.	హస్తినాపురము – హస్తిపురము (ఢిల్లీ)	351 – 354	326–331
67.	వ్రేపల్లె	355 – 356	332–333
68.	కంచి	357 – 362	334–344
69.	శ్రీకాళహస్తి	363 – 364	345–348
70.	వేంకటగిరి	365 – 367	349–351
71.	కుంభఘోణము	368 – 370	352–353
72.	విలిబుత్తూరు	371 – 371	354–355
73.	మథురాపురము	372 – 372	356–357
	కావ్యసూచిక		358–368
	పద్య సంఖ్యానుక్రమణిక		369–375
	దాసరి లక్ష్మణస్వామి పరిచయం		376–383

బ్రహ్మచారి, అవధూతాదులు

1. సీ. **మెఱుఁగారు ముంజియు మేని కోమలికంబుఁ**
గడు దిట్టగుణము గుల్కెడు మొగంబుఁ
బసపు గోఁచుల యొప్పు బ్రహ్మ తేజంబును
జారుకృష్ణాజినధారణంబుఁ
దళుకు జన్నిదము మేధావి బొట్టును జిన్ని
పట్టెవర్ధనమును జిట్టి తడుపు
మొలవంక యుంగరంబుల సొంపు దండపుఁ
గోలయు సన్నపు వ్రేలు సిగయు

ఆ.వె. **నొప్పు బ్రహ్మచారి యొకఁ డేఁగుదెంచెఁ బు**
స్తకముఁ గొంచు మిగుల సంభ్రమమున
నొజ్జ యతనిఁ జూచి యోరి! యేమిర! కడు
నాలసించి తనియె ననిన నతఁడు

కళాపూర్ణోదయము, 4 – 44

అన్వయం: మెఱుగారు – ముంజియున్, మేని – కోమలికంబున్, కడున్ – దిట్టగుణము – కుల్కెడు – మొగంబున్, పసుపు – గోఁచుల – ఒప్పున్, బ్రహ్మతేజంబును; చారు – కృష్ణ + అజిన – ధారణంబున్, తళుకు – జన్నిదమున్, మేధావి – బొట్టును, చిన్ని – పట్టె వర్ధనమును, చిట్టి – తడుపున్, మొలవంక + ఉంగరంబుల – సొంపున్; దండపు + కోలయున్, సన్నపు – వ్రేలు + సిగయున్, ఒప్పు – బ్రహ్మచారి – ఒకఁడు – పుస్తకము – కొంచున్, మిగులన్ – సంభ్రమమునన్ – ఏఁగుదెంచెన్. ఒజ్జ – అతనిన్ – చూచి – ఓరి – ఏమిర – కడున్ – ఆలసించితి(వి) + అనియెన్. అనినన్ – అతఁడు (తదుపరి పద్యంలోకి అన్వయం).

వ్యాఖ్య: శారదాపీఠంలో పండితుల్ని దర్శించుకుంటూ మణికంధరుడు వెళ్ళి ఒక ఉపాధ్యాయుడి చెంత కూర్చొన్నాడు. అంతలో ఒక విద్యార్థి (బ్రహ్మచారి) చేత పుస్తకం పట్టుకొని గురువుగారి సన్నిధికి వచ్చాడు. ఆ బ్రహ్మచారి వర్ణనమిది.